

MARIA COJA, *Orgame/Argamum – Cercetări arheologice I. Cercetările dintre anii 1965-1985. Capitoile dintr-o monografie arheologică inedită, reunite și editate de Mihaela Mănușu-Adameșteanu, București-Tulcea 2005, XX + 247 p. (dintre care 25 figuri, la sfârșitul textului), ISBN 973-0-04053-2*

Lucrarea, apărută sub egida Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București și a Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, este primul volum din seria monografică *Orgame/Argamum* și a fost editată cu prilejul aniversării a 40 de ani de cercetări arheologice în cetatea de la Capul Dolojman, prilej cu care a fost organizat și un colocviu internațional la București, Tulcea și Jurilovca, în perioada 3-5 octombrie 2005. Totodată, aceasta reprezintă și o evocare a celei ce a fost Maria Coja – autoarea reluării cercetărilor în situl menționat și a formării, în mare parte, a colectivului ce-i continuă activitatea.

După *Cuvântul editorului* (p. VII-XIV) – în care sunt expuse motivația editării acestui volum, câteva repere privind activitatea Mariei Coja la Orgame și explicații privind întocmirea volumului, *Abrevieri* (p. XV – XVI) și *Bibliografie Orgame/Argamum (în ordinea publicării lucrărilor)* (p. XVII – XX), urmează lucrarea propriu-zisă, structurată în două părți – I. *Cercetările dintre anii 1965-1985. Capitoile dintr-o monografie arheologică inedită* (p. 1-84) și II. *Orgame/Argamum (Capul Dolojman, comuna Jurilovca, județul Tulcea). Note de săpătură, anii 1965-1986* (p. 85-180), la care se adaugă *Ilustrația* (p. 181-247).

Prima parte a lucrării debutează cu o *Introducere* (p. 1-4) – în care sunt expuse motivele pentru care s-au reluat cercetările la cetatea de la Capul Dolojman (în primul rând pentru a se putea face o comparație cu Histria, în condițiile în care celelalte orașe greco-romane de pe litoralul vest-pontic sunt suprapuse de așezări moderne) și este făcută o scurtă trecere în revistă a izvoarelor privitoare la situl în discuție și a cercetărilor efectuate în anii 1926-1932 de către Paul Nicorescu; tot aici este prezentată și *Așezarea geografică* (p. 5-6).

În *Descrierea săpăturilor. Stratigrafia generală* (p. 7-12), autoarea prezintă succesiunea nivelurilor de locuire în trei sectoare principale, denumite convențional I, II și III. În primul sector (amplasat pe faleză, în interiorul fortificației romano-bizantine) au fost identificate doar vestigii romane și romano-bizantine; în cel de-al doilea (pe terasa de la SSE de zidul de incintă) materiale sau complexe arheologice de la sfârșitul epocii bronzului, din prima epocă a fierului și din perioadele greacă arhaică, clasică, elenistică, romană și romano-bizantină, iar în al treilea (situat în afara valurilor de apărare ale cetății romano-bizantine, la SVV de aceasta) vestigii elenistice și romane.

Așezarea hallstattiană (p. 13-15) a fost identificată doar în sectorul II, în cadrul acesteia fiind cercetate două bordeie și două gropi menajere, încadrate, pe baza materialului ceramic descoperit, în faza finală a culturii Babadag.

În *Colonia greacă* (p. 16-29) sunt prezentate complexele și materialele arheologice corespunzătoare fiecărei perioade (arhaică – cele mai vechi piese fiind așa-numitele „boluri cu păsări” datate începând cu ultimul sfert al sec. VII a. Chr., clasică și elenistică). Cel mai important monument al acestei perioade este

zidul de apărare clasic, din care a putut fi observat un tronson în capul promontoriului, zid care a funcționat de la sfârșitul sec. V până în sec. III a. Chr.

Orașul roman (p. 30-35), este, din păcate, puțin cunoscut. Un cartier de locuințe din această epocă (sec. II-IV p. Chr.) a fost cercetat parțial în *sectorul III*, situat la cca. 300 m de incinta romano-bizantină.

În *Cetatea romano-bizantină* (p. 36-48) sunt prezentate zidul de incintă, bazilica trinavată mare (*bazilica II*) cu anexele – la care autoarea identifică două faze de construcție, corespunzătoare sec. V, respectiv sec. VI p. Chr. și mai multe edificii civile. Din păcate, lipsesc din această prezentare unele edificii cercetate de autoare (menționăm aici doar celelalte două bazine creștine intramurane).

Lucrarea este urmată de *Evoluția urbanistică a orașului grec Argamum* (p. 49-60) – în care este făcută o comparație cu celelalte orașe de pe litoralul vestic al Mării Negre -, *Zidul de apărare grecesc*, *Tehnica de construcție* (p. 61-68), *Atelierele meșteșugărești* (p. 69-81) – unde sunt prezentate mai multe cuptoare din epocile greacă, romană și romano-bizantină -, și *Concluzii* (p. 82-84).

Partea a doua a lucrării cuprinde notele de săpătură (informația brută) și carnetele de șantier ale Mariei Coja.

Ilustrația (schite, desene, fotografii), tipărită pe hârtie cretată, este de bună calitate.

Cu toate eventualele mici imperfecțiuni, lucrarea *Orgame/Argamum I* este indispensabilă oricărui specialist preocupat de perioada clasică în vestul Mării Negre; așteptăm și publicarea cercetărilor de pe sectoarele preluate de „urmașii” Mariei Coja. De asemenea, trebuie remarcat efortul editorului acestui volum, M. Mănucu-Adameșteanu, responsabilul științific al șantierului arheologic de la Capul Doloșman, efort comparabil cu cel al regretatei înaintașe.

DOREL PARASCHIV

ANDREI OPAIȚ, *Local and Imported Ceramics in the Roman Province of Scythia (4th – 6th centuries AD). Aspects of Economic Life in the Province of Scythia*, BAR International Series 1274, 2004, IV + 180 p. (120 p. de text cu figuri incluse + 60 planșe)

După o primă variantă în limba română – *Aspecte ale vieții economice din provincia Scythia (secolele IV – VI p. Chr.). Producția ceramicii locale și de import*, Bibliotheca Thracologica XVI, București 1996-, apariția lucrării lui A. Opaîț în prestigioasa colecție BAR nu poate fi decât salutăată.

Volumul cuprinde *Cuvânt înainte* (p. III – IV), *Introducere* (p. 1), *Capitolul I. Ceramica* (p. 2-84), *Capitolul II. Considerații privind producția ceramicii locale* (p. 85-94), *Capitolul III. Centrele ceramice de la Marea Neagră și Mediterană și relațiile lor cu provincia Scythia* (p. 95-100), *Capitolul IV. Relațiile economice ale provinciei Scythia cu centrele ceramice din Imperiul roman târziu* (p. 100-103), *Capitolul V. În loc de concluzii: natura transportului și distribuția ceramicii* (p. 104-111), *Bibliografie selectivă*